

Tämä sivu on konekäännetty [\[Linkki\]](#). Konekäännökset voivat sisältää virheitä, jotka saattavat heikentää selkeyttä ja tarkkuutta. Oikeusasiamies ei vastaa mahdollisista epäjohtonmukaisuuksista. Tietojen luotettavuus ja oikeusvarmuus varmistuvat lukemalla edellä linkitetty lähdekielinen versio (englanti). Lisätietoja on [kieli- ja käännöskäytännöissämme](#) [\[Linkki\]](#).

Päätös asiassa 297/2013/FOR - Komission tilapäisen eettisen komitean puheenjohtajan vaihtaminen

Päätös

Kanteluasia 297/2013/FOR - Tutkittavaksi otetut kantelut, pvm 12/03/2013 - Päätökset, pvm 19/12/2013 - Asiaan liittyvät toimet Euroopan komissio (Toimielin sopi asian) | Euroopan komissio (Tutkimusta ei syytä jatkaa) |

Kantelu koski puheenjohtajan nimittämistä komission tilapäiseen eettiseen komiteaan. Komiteassa on kolme henkilöä, jotka eivät voi olla samalla komission palveluksessa. Komitean tehtävänä on antaa komissiolle neuvoja eettisissä kysymyksissä, joita nousee esille komission jäsenten menettelysääntöjen täytäntöönpanossa. Komitea antaa neuvoja eettisissä kysymyksissä erityisesti silloin, kun entinen komission jäsen haluaa ottaa vastaan työpaikan.

Oikeusasiamies pani merkille, että puheenjohtajalla oli eturistiriita, sillä hän työskenteli samalla lakimiehenä ja edusti näin yksityisen sektorin etuja suhteessa komissioon. Oikeusasiamiehen mielestä komission tekemä puheenjohtajan nimittäminen johti tilanteeseen, jossa puheenjohtaja tekisi tosiasiallisia ratkaisuja komission jäsenten tulevista työnäkymistä, kun taas komission jäsenillä oli nykyisen asemansa johdosta valtavasti vaikutusvaltaa asioihin, jotka vaikuttivat suuresti puheenjohtajan yksityisiin asiakkaisiin.

Oikeusasiamies totesi näin ollen, että puheenjohtajan yksityiset edut saattoivat vaikuttaa kielteisesti tapaan, jolla hän hoiti komitean puheenjohtajan tehtävää.

Oikeusasiamiehen oli tarpeetonta antaa komissiolle suositusta asiasta, sillä komissio oli vaihtanut puheenjohtajan ennen oikeusasiamiehen tutkimusten päättymistä.

Kantelun tausta

1. Euroopan komissio valvoo perussopimuksia. Mutta kuka vartioi holhoojaa? EU:n

tuomioistuimet ja oikeusasiamies tekevät niin. Komissio on myös perustanut omat keskinäisen valvontajärjestelmänsä. Yksi tällainen mekanismi on komission tilapäinen eettinen komitea [1]. Väliaikainen eettinen komitea, joka koostuu kolmesta henkilöstä, jotka eivät tällä hetkellä työskentele komissiossa, antaa komissiolle lausuntoja yleisistä eettisistä kysymyksistä, jotka liittyvät komission jäsenten menettelysääntöjen [2] tulkintaan. Tilapäisen eettisen komitean erityistehtävänä on myös antaa komissiolle lausunto eettisistä kysymyksistä, joita voi ilmetä, kun komission jäsen haluaa aloittaa työnsä komissiosta eroamisensa jälkeen. Komissio päättää tilapäisen eettisen komiteansa havainnot huomioon ottaen, voiko suunniteltu työ heikentää komission lahjomattomuutta [3].

2. Kantelijat, kolme kansalaisjärjestöä nimeltä LobbyControl, Corporate Europe Observatory ja Corporate Accountability International, valittivat 8 päivänä helmikuuta 2013 oikeusasiamiehelle yhden väliaikaisen eettisen komitean kolmesta jäsenestä [4]. He selittivät oikeusasiamiehelle, että he olivat 14. tammikuuta 2013 ottaneet yhteyttä komissioon ilmaistakseen huolensa kyseisen tilapäisen eettisen komitean jäsenen nimittämisestä uudelleen (vaikka kantelija on yksilöinyt tämän henkilön asiaa koskevissa julkisissa lausunnoissaan, oikeusasiamies yksinkertaisesti viittaa kyseiseen henkilöön A-jäsenenä). Kantelijat huomauttivat komissiolle, että tilapäisen eettisen komitean perustamisesta tehdyn komission päätöksen 4 artiklassa todetaan, että tilapäisen eettisen komitean jäsenten on osoitettava ”*itsenäisyyttä, moitteetonta näyttöä ammatillisesta käyttäytymisestä sekä vankkaa tietämystä komission voimassa olevasta oikeudellisesta kehyksestä ja työskentelytavoista*”. Kantelijat totesivat, että jäsen A, joka on eläkkeellä oleva korkea-arvoinen komission virkamies, työskentelee tällä hetkellä suuressa asianajotoimistossa, joka tarjoaa lobbauspalveluja asiakkailleen EU-asioissa. Se lisäsi, että asianajotoimisto ei ollut liittynyt komission ja parlamentin avoimuusrekisteriin. Kantelijat kyseenalaistivat näin ollen jäsenen A riippumattomuuden ja ammatillisen käyttäytymisen ja pyysivät komissiota harkitsemaan uudelleen päätöstään nimittää jäsen A uudelleen tilapäisen eettisen komitean jäseneksi. Kun komissio kieltäytyi, kantelijat kääntyivät oikeusasiamiehen puoleen.

Tutkimuksen kohde

3. Kantelijat väittävät, että

- Komission päätös nimittää uudelleen yksi tilapäisen eettisen komitean jäsenistä rikkoo tilapäisen eettisen komitean perustamisesta vuonna 2003 tehdyn komission päätöksen 4 artiklaa.
- Väliaikaisen eettisen komitean toiminta ei ole riittävän avointa.

4. Kantelijat väittävät, että

- Komission olisi peruutettava mainittu uudelleennimitys ja nimitettävä varajäsen, joka täyttää ja näyttää täyttävän riippumattomuuden vaatimuksen.
- Komission olisi otettava käyttöön ennakoiva avoimuuspolitiikka, jossa a) julkaistaan tilapäisen eettisen komitean jäsenten ansioluettelot ja etunäkökohtia koskevat ilmoitukset verkossa, kuten komission erityisneuvonantajien tapauksessa; b) parannetaan sekä tilapäisen eettisen komitean jäsenten että sen päätösten avoimuutta verkossa.

- Jotta voidaan varmistaa, että komission jäsenten etiikkaa koskevat päätökset ovat todella riippumattomia, komission olisi pitkällä aikavälillä perustettava riippumaton eettinen komitea, jolla on laajempi ja paremmin määritelty toimeksianto kuin nykyinen komitea, joka käsittelee ensisijaisesti työsuhteen jälkeisiä kysymyksiä. Komitean olisi oltava täysin riippumaton, ja sen olisi koostuttava julkishallinnon etiikan asiantuntijoista.

Tutkimus

5. Kantelijat toimittivat kantelun oikeusasiamiehelle 8. helmikuuta 2013. Oikeusasiamies pyysi komissiota antamaan kantelusta lausunnon 30. kesäkuuta 2012 mennessä. Oikeusasiamies pyysi tutkimuksen aloittamista koskevassa kirjeessään komissiota kommentoimaan seuraavia kysymyksiä:

1) Täyttääkö jäsen A väliaikaisen eettisen komitean perustamisesta vuonna 2003 tehdyn komission päätöksen 4 artiklan vaatimukset, joissa todetaan, että jäsenten nimeäminen edellyttää heidän ”itsenäisyyttään, moitteetonta näyttöä ammatillisesta käyttäytymisestään sekä luotettavaa tietämystä komission voimassa olevasta oikeudellisesta kehyksestä ja työskentelytavoista”. Oikeusasiamies pyysi komissiota harkitsemaan erityisesti seuraavia seikkoja:

a) tarve harkita eturistiriitojen ilmenemistä kyseisen tilapäisen eettisen komitean jäsenen osalta;

b) se, että lakimies, jonka palveluksessa hän työskentelee, ei ole rekisteröitynyt avoimuusrekisteriin;

c) hänen riippumattomuutensa arvioidessaan mahdollisia eturistiriitoja entisten komission jäsenten kanssa;

d) komissio ei ole saanut tietoja edellä mainitun asianajotoimiston asiakkaiden henkilöllisyydestä.

2) Eettisen komitean toiminta ja sen jäsenten edut ovat riittävän avoimia.

3) Komission olisi perustettava riippumaton eettinen komitea, jolla olisi laajempi ja paremmin määritelty toimeksianto kuin nykyinen komitea, joka käsittelee ensisijaisesti työsuhteen päättymisen jälkeisiä kysymyksiä.

6. Kantelijat ottivat 8. toukokuuta 2013 yhteyttä oikeusasiamieheen ottaakseen esiin kaksi lisäkysymystä, jotka liittyivät tutkimukseen:

1) jäsenen A:n rooli OLAFin tutkimuksessa, joka johti komission jäsenen Dallin eroamiseen komissiosta;

2) Kantelija totesi myös saaneensa tietää, että jäsen A neuvoa lakimiehenä tupakkateollisuutta.

Valituksen tekijät toteavat, että tämä rikkoo tupakoinnin torjuntaa koskevan WHO:n puitesopimuksen 5.3 artiklan täytäntöönpanoa koskevia suuntaviivoja.

7. Tämän jälkeen oikeusasiamies toi nämä lisäkysymykset komission tietoon ja pyysi sitä käsittelemään niitä lausunnossaan.

8. Komissio antoi 23. heinäkuuta 2013 lausuntonsa oikeusasiamiehelle. Oikeusasiamies toimitti komission lausunnon kantelijoille. Ne toimittivat lausuntoa koskevat huomautuksensa oikeusasiamiehelle 15. syyskuuta 2013.

9. Oikeusasiamies lähetti 26. marraskuuta 2013 komission varapuheenjohtajalle Šefčovičille kirjeen, jossa esitettiin perustelut, jotka voisivat tukea mahdollista tulevaa suositusluonnosta, jossa pyydetään jäsenen A korvaamista.

10. Komissio ilmoitti 18 päivänä joulukuuta 2013 pitämässään lehdistötilaisuudessa, että se oli päättänyt korvata jäsen A:n väliaikaisen eettisen komitean jäsenenä.

Oikeusasiamiehen analyysi ja johtopäätökset

A. Väite ja siihen liittyvä vaatimus jäsenen A nimittämisestä tilapäiseen eettiseen valiokuntaan

Oikeusasiamiehelle esitetyt perustelut

11. Kantelijat väittivät oikeusasiamiehelle tekemässään kantelussa, että komission päätös nimittää jäsen A tilapäiseen eettiseen komiteaan rikkoi väliaikaisen eettisen komitean perustamisesta vuonna 2003 tehdyn komission päätöksen 4 artiklaa, jossa todetaan, että jäsenten nimeäminen edellyttää ”itsenäisyyttä, virheellistä näyttöä ammatillisesta käyttäytymisestä sekä komission voimassa olevan oikeudellisen kehyksen ja työskentelytapojen hyvää tuntemusta”. Kantelijat väittivät, että jäsen A:lla ei ole näiden kriteerien täyttämiseen tarvittavaa riippumattomuuden tasoa eikä virheellistä näyttöä ammatillisesta käyttäytymisestä.

12. Kantelijat totesivat, että jäsen A on tällä hetkellä yritysjuristi/lobbaaja suuressa monikansallisessa asianajotoimistossa. He lisäsivät, että asianajotoimiston verkkosivustolla, jolla hän työskentelee, ilmoitetaan potentiaalisille asiakkaille, että asianajotoimisto tarjoaa ”sekoituksen oikeudellista ja poliittista asiantuntemusta” ja että asianajotoimisto voi auttaa ”lähestämään hallitusta tai EU:n toimielimiä... antamaan neuvoja parlamentaarista ja poliittisesta prosessista sekä laatimaan ja esittämään muutoksia ehdotettuun lainsäädäntöön”. Asianajotoimiston verkkosivuston mukaan jäsen A on erikoistunut Euroopan komission politiikkoihin, yhteisön oikeuteen ja kilpailuoikeuteen, kauppaan, pankkitoimintaan, verotukseen ja hallintosuhteisiin sekä yleiseen järjestykseen. Kantelija väitti, että termit ”julkiset suhteet ja yleinen järjestys” ovat lobbauspalvelujen synonyymejä.

13. Kantelijat lisäsivät, että kun jäsen A jätti vuonna 2007 tehtävänsä komissiossa työskennelläkseen asianajotoimistossa, komissio hyväksyi hänen muuttamisensa asianajotoimistoon sillä ehdolla, että hän ei lobbaisi entisiä kollegoitaan tai käsittelisi tapauksia, joissa hänen edelliseen osastoonsa oli osallisena yhden vuoden aikana. Kantelijat huomauttivat myös, että asianajotoimisto, jossa jäsen A työskentelee, ei ole rekisteröitynyt EU:n vapaaehtoiseen avoimuusrekisteriin, vaikka se tarjoaa edunvalvontapalveluja. Tämä tarkoittaa kantelijoiden mukaan sitä, että on mahdotonta nähdä, mille asiakkaille jäsen A ja hänen kollegansa työskentelevät. Tämän jälkeen kantelijat päättelivät, että se, että jäsen A työskentelee asianajotoimistossa, joka tarjoaa edunvalvontapalveluja mutta joka ei ole rekisteröitynyt avoimuusrekisteriin, asettaa kyseenalaiseksi sen, onko jäsen A:lla ”asianmukainen ammattikäyttäytyminen” etiikan ja lobbauksen osalta.

14. Kantelijat antoivat esimerkkejä jäsen A:n tapaamisesta komission oikeudellisen yksikön virkamiesten kanssa syyskuussa 2011 ja syyskuussa 2012 tupakkayhtiön etujen ajamiseksi. Kantelijat ilmoittivat oikeusasiamiehelle, että komissio oli kirjoittanut kantelijoille ja vaatinut, että A:n yhteydenpito komission oikeudelliseen yksikköön rajoittuisi tupakkadirektiiviin liittyviin oikeudellisiin kysymyksiin ja että tämän vuoksi yhteydenpito ei ollut lobbaamista. Kantelijat totesivat tältä osin, että oikeudellista asiantuntemusta tarvitaan ja sitä käytetään lobbauksessa koko ajan, ja oikeudellisen kielen käyttäminen tai oikeustekstin tulkintaa koskeva väite on yhteinen lobbausstrategia.

15. Kantelijat väittivät, että jäsen A:n rooli tupakkayhtiön (ja muiden yritysasiakkaiden) edustajana herättää epäilyksiä hänen riippumattomuudestaan ja kyvystään arvioida tarkasti mahdollisia eturistiriitoja ja arvioida, ovatko entiset komission jäsenet, jotka siirtyvät yksityisen sektorin edunvalvontatehtäviin, asianmukaisia, olisiko asetettava ehtoja ja rajoituksia ja jos on, mitkä ovat ne. Kantelijat väittivät, että mitä tulee rooliin eettisessä neuvoa-antavassa elimessä, jonka rehellisyys ja avoimuus ovat ensiarvoisen tärkeitä kansalaisten luottamuksen kannalta Euroopan komissioon, eturistiriitojen ilmaantuminen on erityisen tärkeää. Kantelijan mukaan on järkeenkäypää pitää ”erittäin merkittävänä” sitä, että jäsen A voi siirtyä roolistaan tilapäisessä eettisessä komiteassa yksityisten asiakkaiden rooliin EU-asioissa. Se herättää varmasti kysymyksiä jäsen A:n riippumattomuudesta ”EU:n johtavana eettisenä neuvonantajana”.

16. Kantelijat totesivat, että koska ei ole mahdollista, ettei ole olemassa muuta henkilöä, jolla olisi tarvittava asiantuntemus, mutta ilman tällaista riippumattomuutta ja ammattikäyttäytymistä, jotka voisivat olla tilapäisessä eettisessä komiteassa, ei voida puolustaa jäsen A:n nimittämistä uudelleen tähän tehtävään.

17. Kantelijat totesivat, että vaikka tilapäistä eettistä komiteaa ei ehkä ole vielä pyydetty arvioimaan muita eettisiä kysymyksiä kuin komission jäsenten toimikauden jälkeistä työsuhdetta, tämä ei tarkoita sitä, ettei se voisi tehdä niin. He totesivat, että esimerkiksi jos komission jäsenen Dallin eroamiseen johtaneet seikat olisi siirretty tilapäiseen eettiseen komiteaan eikä OLAFiin, jäsen A, joka edustaa tupakkayhtiötä, olisi arvioinut tapausta, jossa keskitytään siihen, mitä kantelija kutsuu ”tupakkateollisuuden lobbausskandaaliksi”. Ne totesivat, että joka tapauksessa, jos komissio päättää käyttää mahdollisuutta pyytää tilapäiseltä

eettiseltä komitealta neuvoja laajemmista eettisistä kysymyksistä (eli tapauksissa, joissa ei ole kyse pelkästään työsuhteen päättymisen jälkeisistä eturistiriidoista), jäsen A:n riippumattomuudesta tulee välittömästi kysymys, varsinkin jos on epäselvää, keitä A:n asiakkaat ja asianajotoimisto, jonka palveluksessa hän työskentelee, ovat.

18. Tämän jälkeen kantelijat vaativat, että komission olisi pitänyt arvioida jäsen A mahdollisten eturistiriitojen varalta. Tietämättä, kenen etuja jäsen A edustaa asianajajana tai edunvalvojana, ei ole selvää, miten komissio olisi voinut tehdä tämän.

19. Kantelijat huomauttivat myös, että komissio vastasi heidän huolenaiheisiinsa ilmoittamalla seuraavaa:

”Jäsen A:n toiminta oikeudellisena neuvonantajana muun muassa eurooppaoikeuden alalla palveluja tarjoavan asianajotoimiston kanssa ei vaikuta hänen riippumattomuuteensa väliaikaisen eettisen komitean jäsenenä. Se, että [suuri tupakkayhtiö] on yksi [asianajotoimiston nimi] asiakkaista ja että [jäsen A] on antanut tälle yhtiölle oikeudellista neuvontaa, ei vaikuta väliaikaisen eettisen komitean riippumattomuuteen eikä [jäsen A:n] riippumattomuuteen tämän komitean jäsenenä. Antaessaan oikeudellista neuvontaa yrityksille [jäsen A] on sidottu oikeusalan ammattiin sovellettaviin sääntöihin. Toimiessaan komitean jäsenenä ja osallistuessaan muiden jäsenten kanssa komissiolle annettaviin lausuntoihin hän toimii täysin riippumattomasti. Komitean jäsenten toimikausia laajennettiin, koska heillä oli syvälinen tuntemus EU:n toimielimistä ja heidän aiempi osoitus riippumattomuudestaan tässä tehtävässä. Komissio on vakuuttunut siitä, että jos joku komitean jäsen joutuu kohtaamaan eturistiriidan, joka heikentää hänen riippumattomuuttaan hoitaessaan tehtäviään, kyseinen jäsen ilmoittaa asiasta välittömästi muille komitean jäsenille ja komissiolle komitean puolueettomuuden ja riippumattomuuden suojelemiseksi.”

20. Kantelijat väittivät, että tämä vastaus osoittaa, että komissio tukeutuu täysin tilapäisen eettisen komitean jäsenten ”oletettuun koskemattomuuteen”, mikä on juuri kyseenalainen. Ne väittivät, että ne eivät sen vuoksi pidä tätä vastausta riittävänä.

21. Lisäksi kantelijat huomauttivat komission vastauksessaan tilapäisen eettisen komitean jäsenten ”aikaisemmasta riippumattomuuden osoittamisesta” antamasta lausunnosta, että väliaikainen eettinen komitea, jonka puheenjohtajana toimi jäsen A, ei ollut kolmen edellisen vuoden aikana omaksunut sellaista tiukkaa lähestymistapaa pyörövitapausten sääntelyyn, joka oikeuttaisi tällaisen vaatimuksen.

22. Lisäksi komission vastauksessa esitetyn lausunnon osalta, jonka mukaan väliaikaisen eettisen komitean jäsenet ”ilmoittaisivat välittömästi muille komitean jäsenille ja komissiolle, jos heillä on eturistiriitariski”, kantelijat totesivat, että ei ole selvää, onko tämä vain optimistinen oletus vai onko olemassa sisäisiä sääntöjä, joissa määrätään, milloin ja miten jäsenten on tehtävä tämä. Kantelijat totesivat, että ei ole selvää, onko näin koskaan tapahtunut väliaikaisen eettisen komitean perustamisesta yhdeksän vuoden aikana. Jos näin ei ole, ne totesivat, että komission lausuma ei ole mitenkään rauhoittava. He lisäsivät, että tilapäisen eettisen komitean jäsenten vapaaehtoiseen aloitteeseen turvautuminen ei varmasti riitä välttämään eturistiriitojen

riskiä ja turvaamaan väliaikaisen eettisen komitean jäsenten riippumattomuuden.

23. Kantelijat viittasivat myös komissiolle esittämänsä kysymykseen siitä, onko jäsen A tilapäisen eettisen komitean jäsenenä antanut neuvoja kaikista päätöksistä, jotka koskevat entisiä komission jäseniä, jotka muuttivat yhtiöihin, jotka olivat sen asianajotoimiston asiakkaita, jossa jäsen A työskenteli. Kantelijan mukaan tämä muodostaisi selvän eturistiriidan jäsen A:lle. He totesivat kuitenkin, että komissiolla ei ole tietoja sen asianajotoimiston henkilöllisyydestä, joka antaa neuvoja yrityksille, jotka voivat palkata entisiä komission jäseniä. He totesivat myös, että ”se, että yksi yksityisistä yksiköistä, joiden palveluksessa entinen komission jäsen tällä hetkellä työskentelee, voi olla jonkin asianajotoimiston asiakas, ei aiheuta riskiä eturistiriidoista tai yhteensopimattomuudesta perustamissopimuksen tai komission jäsenten menettelysääntöjen kanssa”. Kantelijat totesivat, etteivät he pidä tätä tyydyttävänä vastauksena. He totesivat, että jos komission jäsen haluaa siirtyä yritykseen, joka on sen yrityksen yksityinen asiakas, jonka palveluksessa jäsen A työskentelee, on ensi näkemältä olemassa eturistiriidan vaara.

24. Kantelijat ottivat 8. toukokuuta 2013 yhteyttä oikeusasiamieheen nostaakseen esiin oikeusasiamiehen tutkimukseen liittyviä lisäkysymyksiä. Tämän jälkeen oikeusasiamies toi nämä lisäkysymykset komission tietoon ja pyysi sitä käsittelemään niitä lausunnossaan. Kaiken kaikkiaan kantelijat ilmoittivat oikeusasiamiehelle, että vuotaneesta OLAFin raportista, joka johti entisen komission jäsenen Dallin eroamiseen, oli saatu lisää näyttöä, mikä lisäsi heidän huolensa siitä, että jäsen A:n jäsenyys tilapäisessä eettisessä komiteassa oli poliittisesti kestämatöntä ja moraalisesti mahdotonta hyväksyä. Ne totesivat, että OLAFin kertomuksesta käy ilmi, että juuri tupakkayhtiö toimitti kantelun Euroopan komissiolle, joka käynnisti OLAFin tutkimuksen, ja että tätä tupakkayritystä auttoi jäsen A (joka otti tässä yhteydessä yhteyttä komission erittäin korkeaan virkamieheen). Kantelijat väittivät näin ollen, että jäsenellä A oli keskeinen rooli niissä tapahtumissa, jotka johtivat entisen komission jäsenen Dallin eroamiseen. Tämä rooli osoittaa, että eturistiriita, jota ei voida hyväksyä, ilmenee seuraavilla tavoilla.

25. Kantelijat huomauttivat, että tupakkayhtiö otti yhteyttä jäsen A:han saadakseen neuvoja asian käsittelystä, koska se oli jäsen A:n asiakas. Jäsen A otti tämän jälkeen yhteyttä erittäin korkeaan virkamieheen, joka puolestaan välitti valituksen OLAFille. Tämän ajan jäsen A istui tilapäisessä eettisessä komiteassa, jonka tehtävänä ei ole ainoastaan neuvoa komission jäseniä ottamaan vastaan työtarjouksia, kun he lähtevät komissiosta, vaan myös komission puheenjohtaja voi pyytää häntä antamaan lausuntoja kaikista yleisistä eettisistä kysymyksistä, jotka koskevat komission jäsenten käytäntöjen tulkintaa. Kantelijat väittivät näin ollen, että komission puheenjohtaja olisi voinut siirtää tupakkayhtiön valituksen väliaikaisen eettisen komitean käsiteltäväksi. Tämä olisi johtanut siihen, että jäsen A olisi joutunut absurdiin eturistiriitaan.

26. Kantelijat väittivät, että tiedot jäsenen A roolista (kantelijat kutsuvat) ”Dalli-asiassa”, joka paljastui OLAFin vuotaneessa raportissa, korostavat kantelijoiden alkuperäistä huolta siitä, että kun on kyse eettisestä neuvoo-antavasta elimestä, jonka rehellisyys ja avoimuus ovat ensiarvoisen tärkeitä yleisen luottamuksen kannalta komissioon, eturistiriitojen ilmaantuminen on erityisen tärkeää. He lisäsivät, että koska jäsen A työskentelee edunvalvonta- tai

lakiasiaintoimistossa, jossa on julkistamattomia yritysasiakkaita, hänen riippumattomuutensa on pohjimmiltaan kyseenalainen, samoin kuin hänen kykynsä antaa komissiolle riittävästi neuvoja eturistiriidoista pyöröovitapauksia koskevista asioista ja kaikissa komission jäsenten käytäntöjen tulkintaa koskevista yleisissä eettisissä kysymyksissä. Tässä yhteydessä kantelijat vaativat jälleen, että komissio peruuttaa jäsenen A nimityksen tilapäiseen eettiseen komiteaan.

27. Kun kantelijat toivat komission tietoon OLAFin vuotamasta raportista johtuvat huolenaiheet, komissio vastasi kantelijoille suoraan 19. kesäkuuta 2013. Kantelijat toimittivat oikeusasiamiehelle jäljennöksen komission kirjeestä, joka lisättiin oikeusasiamiehen asiakirja-aineistoon. Komissio totesi kirjeessään, että jäsen A:lla ei ollut mitään roolia OLAFin tutkimuksessa, joka koski entistä komission jäsentä Dallia. Komissio totesi, että jäsen A otti toukokuussa 2012 yhteyttä komission korkeaan virkamieheen kysyäkseen, miten tupakkayhtiö voisi virallisesti ilmoittaa komissiolle huolenaiheistaan. Siitä lähtien komissio toteaa, että jäsen A ei ole osallistunut asiaan. Komissio totesi, ettei sillä ollut vaikutusta eikä yhteyttä hänen rooliinsa väliaikaisen eettisen komitean jäsenenä, eikä ollut mitään syytä olla nimittämättä häntä uudelleen. Komissio totesi tämän jälkeen, että tilapäisellä eettisellä komitealla on erityinen tehtävä, joka on antaa neuvoja komission jäsenten aloittamasta työstä tietyn ajan sen jälkeen, kun he ovat lähteneet komissiosta, sekä komission jäsenten toimintasääntöihin liittyvissä yleisissä eettisissä kysymyksissä. Tämän jälkeen se täsmensi, että kun komissio vastaanotti tupakkayhtiön kantelun, se lähetettiin OLAFille, joka oli toimivaltainen elin käsittelemään tällaisia valituksia. Komission mukaan tällaisia asioita ei koskaan siirrettäisi tilapäiseen eettiseen komiteaan. Kysymys mahdollisesta eturistiriidasta ei siis koskaan tullut esiin. Komissio totesi lopuksi, ettei se aio peruuttaa jäsenen A nimittämistä tilapäiseen eettiseen komiteaan.

28. Oikeusasiamiehelle lähettämässään lausunnossa komissio vahvisti ensin kaikki komission pääsihteerin vastauksessaan yhdelle kantelijalle 28. tammikuuta 2013 esittämät huomiot. Sen jälkeen se kehitti joitakin kohtia, kuten Euroopan oikeusasiamies pyysi.

29. Mitä tulee komission kantaan, joka koskee tarvetta välttää jäsen A:hen liittyvien eturistiriitojen esiintyminen, komissio totesi olevansa sitoutunut edistämään etiikkaa ja avoimuutta. Se lisäsi, että se on ottanut käyttöön toimintaperiaatteet eturistiriitojen ratkaisemiseksi tehokkaasti ja eturistiriitojen syntymisen estämiseksi. Komissio ei kuitenkaan ole samaa mieltä kantelijan huolenaiheesta, joka koskee mahdollisia eturistiriitoja, joissa on mukana mitään tilapäisen eettisen komitean kolmesta jäsenestä.

30. Komissio totesi, että kantelijat katsovat, että tilapäinen eettinen komitea ei näytä täyttävän tarvittavia riippumattomuusvaatimuksia. Komissio kuitenkin korosti, että kantelijat eivät esitä mitään tarkkaa tosiseikkaa, joka tukisi niiden arviointia/epäilyä. Komissio väitti, että eturistiriidan olemassaolon toteamiseksi on tarpeen ilmoittaa, missä tilanteessa ja missä määrin tällainen eturistiriita on olemassa. Kantelija ei ole esittänyt mitään tosiseikkoihin perustuvaa seikkaa, joka osoittaisi todellisen tai ilmeisen eturistiriidan tilapäisen eettisen komitean arvioimien tilanteiden ja entisten komission jäsenten toimikauden jälkeistä toimintaa koskevien lausuntojen osalta.

31. Lisäksi se totesi, että väliaikaisen eettisen komitean jäseniksi valittujen kolmen henkilön ura

ja profiili ylittävät epäilykset. Komissio totesi, ettei se voi hyväksyä kantelijoiden näkemystä, joka koskee väliaikaisen eettisen komitean jäsenten koskemattomuutta [5] ja joka vetoaa eturistiriidan esiintymiseen esittämättä perusteluja. Näin ollen komissio hylkää sen, mitä se kutsuu kantelijan sekaannukseksi tilapäisen eettisen komitean jäsenen koskemattomuuden ja sen seikan välillä, että hän voi antaa oikeudellista neuvontaa tietyille asiakkaille.

32. Komission kannasta siihen, että asianajotoimisto, jonka jäsen A työskentelee, ei ole rekisteröitynyt avoimuusrekisteriin, komissio totesi, että sekä komissio että Euroopan parlamentti kannustavat niitä, jotka haluavat osallistua eurooppalaiseen päätöksentekoprosessiin, rekisteröitymään vapaaehtoisesti avoimuusrekisteriin. Avoimuusrekisteriin rekisteröityminen ei kuitenkaan ole pakollista. Näin ollen sitä, että asianajotoimisto ei ole rekisteröitynyt, ei voida sellaisenaan pitää kyseenalaistavana asianajajien riippumattomuutta ja koskemattomuutta näiden asianajotoimistojen palveluksessa.

33. Mitä tulee komission kantaan, joka koskee jäsen A:n riippumattomuutta arvioitaessa mahdollisia eturistiriitoja entisten komission jäsenten kanssa, komissio totesi, että tilapäinen eettinen komitea on kolmijäseninen elin, joka toimii kollegiaalisesti ja jonka tehtävänä on lähinnä arvioida, onko se sopusoinnussa perustamissopimuksen ja entisten komission jäsenten suunnitellun post-toimiston jälkeisen toiminnan sääntöjen kanssa. Komissio katsoo, että (kantelijat) eivät ole toimittaneet mitään perusteluja, joiden perusteella voitaisiin pitää kiinni todellisista tai ilmeisistä eturistiriidoista tilapäisen eettisen komitean arvioimissa tilanteissa ja sen lausunnoissa, jotka koskevat entisten komission jäsenten toimikauden jälkeistä toimintaa.

34. Tämän jälkeen komissio totesi, että väliaikaisen eettisen komitean jäsenet toimivat täysin riippumattomasti ja osallistuvat tilapäisen eettisen komitean analyysiin ja lausuntoihin ottaen huomioon vain tilapäisen eettisen komitean toimivallan ja tarpeen arvioida, ovatko entisten komission jäsenten virkatehtävät sopusoinnussa perussopimusten ja komission jäsenten menettelysääntöjen kanssa. Tilapäisen eettisen komitean työskentelyn ja asianajotoimiston asiakkaille asianajajana annettavan ammatillisen toiminnan välillä ei ole yhteyttä eikä siihen puututa.

35. Kantelijoiden väitteestä, jonka mukaan komissiolla ei ollut tietoja sen asianajotoimiston, jossa jäsen A työskenteli, asiakkaista, komissio totesi, ettei se näe mitään syytä huoleen, joka liittyy siihen, ettei sille ole ilmoitettu kyseisen asianajotoimiston asiakkaiden henkilöllisyydestä. Se totesi, että kuten komissio on jo selittänyt kantelijalle, eturistiriitojen riskit, jotka on suljettava pois komission jäsenten postitse tapahtuvan toiminnan osalta, liittyvät komission jäsenten aiempiin vastuualueisiin. Se, että yksi niistä yksityisistä yhteisöistä, joiden palveluksessa entinen komission jäsen tällä hetkellä työskentelee, voi olla jonkin asianajotoimiston asiakas, ei aiheuta riskiä eturistiriidoista tai yhteensopimattomuudesta perustamissopimuksessa tai komission jäsenten käytännėsäännöissä asetettujen velvoitteiden kanssa. Lisäksi kantelijat esittävät tämän väitteen hypoteettisena mahdollisuutena esittämättä mitään konkreettista seikkaa, joka voisi osoittaa konkreettisen ristiriidan tämän tilapäisen eettisen komitean jäsenen suhteen.

36. Kantelijat toistivat komission lausunnosta esittämässään huomautuksissa, että heidän

kantelunsa koskee ensisijaisesti vaatimusta, jonka mukaan tilapäisen eettisen komitean jäsenten on oltava riippumattomia ja että heidän on oltava ammattikäyttäjytymisensä moitteettomia. Kantelijan mielestä jäsenen A nimittäminen uudelleen rikkoi tätä vaatimusta.

37. Tämän jälkeen kantelija selvensi, että heidän valituksensa koskee vain yhtä valiokunnan jäsentä, jäsentä A eikä koko tilapäistä eettistä komiteaa [6] .

38. Tämän jälkeen kantelija huomautti, että OECD:n ”eturistiriidan” [7] määritelmän mukaisesti olisi puututtava eturistiriitojen riskiin. Tässä yhteydessä ei ole merkityksellinen kysymys vaatia näyttöä siitä, että jonkinlainen väärinkäyttö on tosiasiallisesti tapahtunut. Toisin sanoen eturistiriitojen ennalta varautuminen on tarkoituksenmukaista. Tilapäisen eettisen komitean kaltaisessa elimessä komission olisi sovellettava erityisen alhaisen riskin ennalta varautuvaa lähestymistapaa eturistiriitoihin.

39. Tämän jälkeen kantelijat totesivat, että jäsenen A ammatillinen rooli on ristiriidassa hänen asemansa kanssa tilapäisessä eettisessä komiteassa. He korostivat, että jäsen A:n hoitaessa molempia tehtäviään liittyy eturistiriitojen riski. Jäsen A ei näin ollen ole sopiva ehdokas tilapäisen eettisen komitean jäseneksi.

40. Kantelijat totesivat, että he eivät ole yrittäneet esittää eivätkä katso tarpeelliseksi esittää mitään täsmällistä seikkaa, joka osoittaisi tietyn eturistiriidan jäsen A:n arvioimien tilanteiden tai annettujen lausuntojen osalta, vaikka se on osa tilapäistä eettistä komiteaa. Kantelun aiheena ovat kantelijat korostavat, että eturistiriitojen riski syntyy, kun jäsen A, joka työskentelee ”julkisiin suhteisiin” erikoistuneessa asianajotoimistossa ja joka edustaa yritysasiakkaiden etuja entisille kollegoilleen komissiossa, vastaa myös eturistiriitojen riskin arvioinnista, kun komission jäsenet siirtävät teollisuuden tai edunvalvonnan tehtäviin.

41. Kantelijat totesivat lisäksi, että komissio katsoo, että jos ei ole näyttöä tosiseikoista, jotka osoittaisivat todellisen eturistiriidan, sellaisen olemassaoloa ei voi esiintyä. Kantelijat väittävät, että tämä on kohtuuttoman rajoittava todistustaakka. Sekä lehdistön että EU:n kansalaisten näkökulmasta, jotka ovat ilmaisseet uskomattomuutensa jäsen A:n uudelleennimityksessä, on ilmeistä, että on olemassa eturistiriidan vaara, kun yritysjuristi/lobbisti, jonka tiedetään tapaavan entisiä komission kollegojaan asiakkaiden puolesta, nimitetään eettiseen komiteaan, jonka tehtävänä on arvioida pyöröovitapausten (ja muiden) eettisiä vaikutuksia.

42. Myös oikeudellinen näkökulma näyttäisi johtavan tähän päätelmään, kantelijat totesivat. Komissio määräsi vuonna 2008 henkilöstösääntöjen 16 artiklan nojalla työsuhteen jälkeisten eturistiriitojen ehkäisemisen osalta tiettyjä rajoituksia, jotka koskevat jäsenen A:n työtä siirtyä suureen asianajotoimistoon, eli olla puuttumatta mihinkään asiaan tai asiakirja-aineistoon, jota jäsen A:n yksiköt käsittelevät komissiossa silloin, kun jäsen A oli vastuussa tästä palveluksesta, ja pidättäytymään ammatillisista yhteyksistä entisiin kollegoihin yhden vuoden ajan. Kantelijoiden mukaan nämä rajoitukset asetettiin, koska komissio myönsi, että oli olemassa vaara, että hänen uusi työnsä suuren asianajotoimiston palveluksessa aiheuttaisi ristiriidan komission oikeutettujen etujen kanssa.

43. Mitä tulee komission huomautukseen, jonka mukaan "... niiden kolmen henkilön ura ja profiili, jotka on valittu tilapäisen eettisen komitean jäseniksi, eivät ole epäilyksiä eivätkä komissio voi hyväksyä kantelijan kantaa kyseenalaistaa heidän koskemattomuutensa..." kantelijat totesivat, että heidän mielestään tilapäisen eettisen komitean jäsenet ovat jotenkin "yli epäilyksiä", erittäin yllättäviä ja vaikeasti puolustettavia. Jos komissio voisi yksinkertaisesti luottaa yksilön moraaliseen mahdottomuuteen eli siihen, että henkilö voi olla "epäilyn yläpuolella", eettisen komitean jäsenyyttä koskevia sääntöjä tai ohjeita ei tarvita. Tämän jälkeen kantelijat korostivat, että heidän valituksensa koskee sitä, että jäsen A nimitetään uudelleen tilapäiseen eettiseen komiteaan, ja että komissio rikkoo tilapäisen eettisen komitean jäsensääntöjä." Heidän valituksensa ei koske jäsen A:n henkilökohtaisia eettisiä valtuuksia.

44. Mitä tulee komission näkemykseen, jonka mukaan tilapäisen eettisen komitean jäsenet toimivat täysin riippumattomasti ja osallistuvat väliaikaisen eettisen komitean analyysiin ja lausuntoihin ottaen huomioon vain tilapäisen eettisen komitean toimivallan ja tarpeen arvioida, ovatko entisten komission jäsenten toimikautensa jälkeiset toimet perussopimusten ja komission jäsenten menettelysääntöjen mukaisia, kantelijat totesivat, että nämä näkemykset näyttävät jälleen olevan riippuvaisia siitä, että jäsen A on moraalisesti mahdoton yksittäinen henkilö. Komissio väittää vain, että jäsen A toimii täysin riippumattomasti ilman muita intressejä. Kantelijat kysyivät, millä perusteella komissio voi olla tästä varma? Onko komissio tutkinut yksityiskohtaisesti kutakin tilapäisen eettisen komitean lausuntoa ja viitannut niihin jäsen A:n asianajotoimiston täydelliseen asiakasluetteloon, jotta voidaan todeta, ettei päällekkäisyyksiä ole?

45. Kantelijat huomauttivat myös, että komissio itse paljasti, että jäsen A tapasi kahdesti oikeudellisen yksikön esittääkseen oikeudellisia näkemyksiä ehdotetusta tupakkatuotedirektiivistä samalla kun tupakkayritys oli asiakas. Näin tehdessään jäsen A ilmoitti, että kantelijat esittivät oikeudellisen näkemyksen tietystä lakiehdotuksesta julkiselle päätöksentekoaikavälille sellaisen asiakkaan puolesta, jolla on kyseisen direktiivin sisällössä syvät kaupalliset intressit. Tämän jälkeen kantelijat vaativat, että kaikki asianajajat tai henkilöt, jotka tuntevat oikeusjärjestelmän tai päätöksentekomaailman, tietävät, että sekä sopimus- että oikeuskäytäntö ovat avoimia erilaisille ja usein ristiriitaisille oikeudellisille tulkinnalle. Ja osa jäsen A:n asianajotoimiston toimintaa on tarjota ja tarjota asiakkaille tällaisia lobbauspalveluja ja viitata näihin palveluihin "julkisina suhteina" ja "julkisina toimintaperiaatteina" (joihin jäsen A on erikoistunut). Näihin palveluihin kuuluu olemassa olevan tai ehdotetun lain oikeudellisen tulkinnan tarjoaminen virkamiehille, mikä on yritysasiakkaan etujen kannalta suotuisaa. Asianajotoimisto mainostaa tällaista palvelua verkkosivustonsa "poliittisen edunvalvontastrategian" sivulla, jossa kerrotaan potentiaalisille asiakkaille "saattaa kohdata mahdollisuus sääntelyn kehittämiseen tai poliittiseen päätökseen, joka uhkaa yrityksesi luonnetta" ja että kyseinen asianajotoimisto voi auttaa "lain ja politiikan muotoilussa sen kehittyessä" "lähettämällä hallitusta tai EU:n toimielimiä".

46. Kantelijat huomauttivat myös komission näkemyksestä, jonka mukaan jäsen A ei osallistunut OLAFin entisen komission jäsenen Dallin tutkimuksen käynnistämiseen. Kantelijat huomauttivat, että OLAFin kertomuksen mukaan tupakkayhtiö, joka ilmoitti komissiolle entiseen komission jäsen Dalliin liittyvistä huolenaiheistaan, todisti ottaneensa yhteyttä jäsen A:han

(asianajotoimiston nimi) saadakseen neuvoja. Pyynnöstään hän otti yhteyttä (komission johtavaan virkamieheen) ja toimitti kirjallisen kertomuksen asiasta.” Tämä osoittaa, että tupakkayhtiö otti yhteyttä jäsen A:han asianajajana/lobbyistin ominaisuudessa. He totesivat tekevänsä tämän päätelmän sillä perusteella, että ei ole tavallista, että suuri yhtiö saa ilmaista neuvontaa monikansallisilta asianajotoimistoilta; se on yleensä asiakkaana, että tällainen yritys pyytäisi ja saisi tällaisia neuvoja.

47. Yhteenvedona kantelijat totesivat, etteivät ne usko, että komission lausunto ei ole kiistänyt kantelussaan esitettyjä seikkoja ja perusteluja. Heidän väitteensä on niiden mukaan kokonaisuudessaan. He korostivat, että ei ole asianmukaista, että entinen komission virkamies, joka nyt edustaa yritysasiakkaiden etuja, neuvoisi komission jäsenten toimikauden jälkeisen toiminnan eettisistä vaikutuksista. Kun otetaan huomioon hänen kilpailevat roolinsa, he korostivat, että jäsen A:n jäsenyyteen tilapäisessä eettisessä komiteassa liittyä luontainen riski eturistiriidasta.

Oikeusasiamiehen arviointi

48. Oikeusasiamies toteaa ensinnäkin, että kantelija ei kyseenalaista A:n henkilökohtaisia eettisiä valtuuksia (ks. edellä 43 kohta). Oikeusasiamies korostaa myös, että hänen tutkimuksensa ei koske jäsen A:n henkilökohtaisia eettisiä valtuuksia. Kuten jäljempänä esitetystä analyysistä käy ilmi, jäsen A:n henkilökohtaiset eettiset valtuudet ovat merkityksettömiä tämän kysymyksen analysoinnin kannalta.

49. Tilapäisen eettisen komitean perustamisesta tehdyn komission päätöksen 4 artiklassa todetaan, että väliaikaisen eettisen komitean jäsenten nimeäminen edellyttää heidän *riippumattomuuttaan, moitteetonta näyttöä ammatillisesta käyttäytymisestään sekä vankkaa tietämystä komission voimassa olevasta oikeudellisesta kehyksestä ja työskentelytavoista*. [8] Komissio on velvollinen varmistamaan, että kaikki tilapäisen eettisen komitean jäsenet täyttävät nämä kriteerit.

50. Riippumattomuuden käsite, sellaisena kuin sitä käytetään tilapäisen eettisen komitean perustamisesta tehdystä komission päätöksessä, kattaa tarpeen varmistaa, että kaikki tilapäisen eettisen komitean jäsenet eivät joudu eturistiriitaan.

51. OECD on määritellyt eturistiriidan ”*julkisten tehtävien ja virkamiehen yksityisten etujen väliseksi ristiriidaksi, jossa virkamiehellä on yksityisten henkilöiden etuja, jotka voivat vaikuttaa epäasianmukaisesti heidän virallisten tehtäviensä ja velvollisuuksiensa hoitamiseen*”. Oikeusasiamies pitää tätä määritelmää tarkoituksenmukaisena tämän tutkimuksen kannalta. Hän toteaa, että termi ”virkamies” olisi ymmärrettävä siten, että sitä sovelletaan väliaikaisen eettisen komitean jäseniin, kun he hoitavat tehtävänsä väliaikaisen eettisen komitean jäseninä.

52. Oikeusasiamies toteaa komission väittäneen (ks. edellä 30 kohta), että jotta kantelijan väite voitaisiin hyväksyä, olisi ilmoitettava ”mikä tilanne” ja ”missä määrin” tällainen eturistiriita olisi olemassa. Tämän jälkeen se lisäsi, että kantelija ei ollut esittänyt mitään tosiasiallista seikkaa

todellisen tai ilmeisen eturistiriidan perusteeksi.

53. Oikeusasiamies korostaa ensinnäkin, että eturistiriita, jossa on mukana tilapäisen eettisen komitean jäsen, olisi ongelmallinen sen laajuudesta riippumatta.

54. Mitä tulee tilanteisiin, joissa tällainen eturistiriita olisi olemassa, oikeusasiamies toteaa kantelijan väittävän, että jäsen A toimii suuren asianajotoimiston asianajajana ”lobbyistina”. Komissio kiistää tämän jäsen A:n työn kuvauksen. Oikeusasiamies toteaa kuitenkin, että riippumatta siitä, voidaanko termiä ”lobbaaja” käyttää kuvaamaan jäsenen A työtä, on kiistatonta, että jäsen A edustaa yksityisiä etuja, kun hän ottaa yhteyttä komissioon. Oikeusasiamies panee merkille, että kantelijat antoivat esimerkkejä jäsen A:n tapaamisesta komission oikeudellisen yksikön virkamiesten kanssa syyskuussa 2011 ja syyskuussa 2012, jotka edustivat tupakkayhtiön etuja. Komissio ei kiistä tätä tosiseikkoihin liittyvää väitettä, vaan vaatii vain, että jäsen A:n yhteydenpito komission oikeudelliseen yksikköön rajoittuu tupakkadirektiiviin liittyviin oikeudellisiin kysymyksiin ja että tämän vuoksi yhteydenpito ei ole lobbaamista. Kaiken kaikkiaan on kiistatonta, että jäsen A on ottanut yhteyttä komission yksiköihin, jotka ”edistävät” yksityisten osapuolten etuja komissiossa.

55. Vaikka tällaista jäsen A:n (laillista) edustajatyötä ei kutsuta lobbaukseksi, se on ongelmallista seuraavista syistä.

56. Oikeusasiamies toteaa jälleen, että todellinen eturistiriita on olemassa, kun *”julkisten tehtävien ja virkamiehen yksityisten etujen välillä on ristiriita, jossa virkamiehellä on yksityisten henkilöiden etuja, jotka voivat vaikuttaa epäasianmukaisesti virkatehtävien ja velvollisuuksien hoitamiseen”* (kursivointi tässä). Sillä, muuttaako virkamies tosiasiallisesti käyttäytymistään eturistiriidan vuoksi, ei ole merkitystä arvioitaessa, onko virkamiehen yksityisten etujen ja yleisten etujen välillä eturistiriita, joka *voisi* vaikuttaa perusteettomasti kyseisen henkilön virkatehtävien ja velvollisuuksien hoitamiseen. Se mahdollisuus tai jopa todennäköisyys, että virkamiehen käyttäytymiseen *voivat* vaikuttaa yksityiset edut, on keskeinen tekijä arvioitaessa, onko eturistiriita olemassa. Vaikka mikä tahansa konkreettinen esimerkki eturistiriidasta, joka tosiasiallisesti muuttaa virkamiehen käyttäytymistä, olisi erittäin vakava, sillä, ettei tällaista esimerkkiä ole osoitettu olevan olemassa, ei ole merkitystä sen osalta, onko kyseessä eturistiriitatilanne vai ei.

57. Näin ollen on merkityksetöntä, että komissio ehdottaa kantelijoille, että ne eivät ole esittäneet mitään tosiseikkoja, joilla voitaisiin perustella todellinen tai ilmeinen eturistiriita tilapäisen eettisen komitean (jo) arvioimien tilanteiden osalta (ks. edellä 30 kohta). Oikeusasiamies toteaa, että kaikki tällaiset tilanteet on arvioitu oikein.

58. Sen sijaan on pohdittava, *voisiko* jäsen A:n edustamien yksityisten etujen luonne vaikuttaa päätökseen, joka tehdään hänen asemansa yhteydessä tilapäisessä eettisessä komiteassa.

59. Mitä tulee jäsen A:n roolin erityisluonteeseen yksityisellä sektorilla, oikeusasiamies ymmärtää, että jäsen A:n edustama oikeudellinen työ vaihtelee pelkästä tietojen keräämisestä komission virkamiehiltä asiakkaan puolesta pyrkimiseen saada komission virkamiehet

vakuuttuneiksi oikeudellisesta argumentista asiakkaan puolesta. Voidakseen menestyksekkäästi hoitaa tehtävänsä asiakkaiden (oikeudellisten) etujen ajamiseksi komissiossa jäsen A tarvitsee ensin pääsyn komission henkilöstöön. Jäsen A on itse asiassa hakenut ja saanut tällaista pääsyä aiemmin ja todennäköisesti jatkaa sitä. Vaikka kaikkien kansalaisten olisi voitava pyytää komission henkilöstöltä kokouksia, on kohtuullista katsoa, että henkilöön pääsyn **tasoon** *voisi* vaikuttaa epäasianmukaisesti se, että henkilöllä on huomattava vaikutus komission jäsenten työsuhteen jälkeisiin tulevaisuudennäkymiin. Yhteenvedona voidaan todeta, että se, että jäsen A osallistuu komission jäsenten työllisyysnäkömien määrittelyyn, aiheuttaa merkittävän taakan komission henkilöstölle, joka kohtaa jäsenen A yksityisesti asiakkaita edustavana asianajajana.

60. Kaiken kaikkiaan on ajateltavissa, että tietyt henkilöstön jäsenet olisivat haluttomia kieltäytymään tapaamisesta jäsenen A kanssa, kun otetaan huomioon hänen jatkuva asemansa tilapäisessä eettisessä komiteassa.

61. Ei myöskään voida sulkea pois sitä, että konkreettisissa kysymyksissä henkilöstön jäsenet saattavat olla vähemmän halukkaita hylkäämään jäsen A:n esittämät väitteet, kun hän työskentelee asiakkaiden (oikeudellisten) etujensa puolesta komissiossa.

62. Samoin henkilöstön jäsenet saattavat olla vähemmän halukkaita olemaan antamatta jäsen A:n pyynnöstä hyödyllistä tietoa ja näkemyksiä komission työstä.

63. Yhteenvedona voidaan vielä todeta, että se, että jäsen A osallistuu komission jäsenten työllisyysnäkömien määrittelyyn, aiheuttaa merkittävän taakan komission henkilöstölle, joka kohtaa jäsen A:n yksityisesti asiakkaita edustavana asianajajana.

64. Pelkästään tällaisten *riskien olemassaolo* on ongelmallista. Ei riitä, että todetaan, että edellä mainittuja mahdollisia skenaarioita ei ole (vielä) tapahtunut. Sen sijaan riittää, kun todetaan, että on perusteltua pelätä, että *näin voisi* tapahtua, kun otetaan huomioon jäsen A:n rooli, joka edustaa yksityisiä intressejä, ja hänen asemansa tilapäisessä eettisessä komiteassa.

65. Edellä mainitut mahdolliset skenaariot vaikuttavat suoraan sen määrittämiseen, onko jäsen A itse eturistiriita. Nimittämällä jäsenen A tilapäiseen eettiseen komiteaan komissio asettaa jäsen A:n itsensä tilanteeseen, jossa hän päättää sellaisten henkilöiden työmahdollisuuksista, jotka ovat voineet vaikuttaa suoraan A:n menestykseen tai jotka ovat edustaneet asiakkaidensa oikeudellisia etuja komissiossa. Riippumatta tilapäisen eettisen komitean jäsenen henkilökohtaisista eettisistä valtuuksista ei voida taata, että tällaista jäsentä ei tahattomasti voitaisi lievittää niitä, jotka suosivat hänen yksityisiä etujaan, ja päinvastoin.

66. Oikeusasiamies korostaa tässä yhteydessä, että eturistiriidan käsitteellä pyritään varmistamaan, ettei esiinny tilanteita, joissa yksityiset edut *voisivat* vaikuttaa henkilöön julkisia tehtäviä suorittaessaan. Eturistiriidan käsitteellä pyritään puuttumaan pelkästään tällaisen vaikutusvallan mahdollisuuteen. Jos henkilöllä on yksityisiä intressejä edustava tehtävä, joka *voi* vaikuttaa tapaan, jolla hän hoitaa tehtävänsä tilapäisessä eettisessä komiteassa, kyseistä henkilöä ei pitäisi nimittää tilapäiseen eettiseen komiteaan.

67. Oikeusasiamies katsoo edellä esitetyn analyysin perusteella, että jäsen A edustaa yksityisiä etuja, mikä voi vaikuttaa kielteisesti tapaan, jolla hän hoitaa tehtävänsä tilapäisessä eettisessä komiteassa.

68. Tätä päätelmää tehdessään oikeusasiamies on myös tutkinut huolellisesti kaikki kantelijan ja komission esittämät väitteet, jotka koskevat sitä, että jäsen A:n asianajotoimisto ei ole avoimuusrekisterissä. Oikeusasiamies toteaa, että jos kyseinen asianajotoimisto olisi päättänyt liittyä avoimuusrekisteriin, tämä ei millään tavoin vähentäisi oikeusasiamiehen havaitsemia ongelmia. Oikeusasiamies ei näin ollen pidä sitä seikkaa, että jäsen A:n asianajotoimisto ei ole avoimuusrekisterissä, millään tavoin ratkaisevaa edellisessä kohdassa esitetyn toteamuksen kannalta.

69. Mitä tulee kantelijoiden ja komission esittämiin yksityiskohtaisiin väitteisiin, jotka liittyvät jäsen A:n rooliin entisen komission jäsenen Dallia koskevien huolenaiheiden saattamisessa komission tietoon, oikeusasiamies pitää merkityksellisenä vain seuraavia seikkoja: Oikeusasiamies toteaa, että kantelijoiden mukaan (ks. edellä 46 kohta) tupakkayhtiö todisti ottaneensa yhteyttä jäsen A:hon asianajotoimistossaan saadakseen neuvoja (miten käsitellä entisen komission jäsenen Dallin väitetyjä toimia koskevia huolenaiheita). Tupakkayhtiö totesi tämän jälkeen, että jäsen A otti pyynnöstä yhteyttä komission korkeaan virkamieheen tupakkayhtiön huolenaiheista. Tämä osoittaa oikeusasiamiehen mukaan, että tupakkayhtiö otti yhteyttä jäsen A:han asianajajan ominaisuudessa. Oikeusasiamies katsoo näin ollen, että komission jäsen A otti tällöin yhteyttä komissioon entisenä virkamiehenä sekä käsittämättömänä että naiivina.

70. Kantelijoiden esittämistä yksityiskohtaisista väitteistä, jotka koskevat sitä, että jäsenen A ja hänen asianajotoimistonsa asiakkaita ei voida tunnistaa, riittää, kun todetaan, että jopa yksi esimerkki jäsen A:n yhteydenotosta komissioon hänen yksityisten etujensa edustajana olisi ongelmallinen. Kuten hän on edellä 53 kohdassa todennut, tällaisen eturistiriidan laajuudella ei ole merkitystä. Eturistiriitoja, joissa on mukana tilapäisen eettisen komitean jäseniä, ei pitäisi sallia. Tältä osin komission ja kantelijoiden välillä ei ole erimielisyyttä siitä, että jäsen A tapasi kahdesti komission oikeudellisen yksikön esittääkseen oikeudellisia näkemyksiä ehdotetusta tupakkatuotedirektiivistä samalla, kun sillä oli tupakkayhtiö asiakkaana. Oikeusasiamies ei näin ollen pidä ratkaisevana asian tarkastelua, jotta se voisi tehdä päätelmän tästä väitteestä.

71. Oikeusasiamies lähetti 26. marraskuuta 2013 komission varapuheenjohtajalle Šefčovičille kirjeen, jossa esitettiin edellä esitetyt perustelut ja todettiin, että tämä perustelu voisi tukea mahdollista tulevaa suositusluonnosta komissiolle, jossa pyydetään peruuttamaan jäsen A:n nimittäminen tilapäiseen eettiseen komiteaan.

72. Komissio ilmoitti 18 päivänä joulukuuta 2013 pitämässään lehdistötilaisuudessa, että se oli päättänyt korvata jäsen A:n väliaikaisen eettisen komitean jäsenenä. Se lisäsi, että jäsen A oli äskettäin ilmoittanut komissiolle haluavansa erota väliaikaisen eettisen komitean jäsenenä. Komission puheenjohtaja kiitti jäsen A:ta hänen tärkeästä roolistaan riippumattoman ja puolueettoman neuvonnan tarjoamisessa neljän vuoden aikana. Komissio vahvisti myös

arvostavansa väliaikaisen eettisen komitean kahta muuta jäsentä, jotka olivat sen mukaan suostuneet edelleen toimimaan väliaikaisen eettisen komitean jäseninä.

73. Oikeusasiamies julkaisi myös 18. joulukuuta 2013 lehdistötiedotteen, jossa se ilmaisi tyytyväisyytensä komission päätökseen nimittää väliaikaisen eettisen komitean uusi johtaja. Hän totesi seuraavaa: ”Komission tilapäisen eettisen komitean uskottavuus oli vaakalaudalla. Olen iloinen siitä, että komissio on noudattanut neuvoani uuden johtajan nimittämiseksi. Oli vaikea väittää, että edellisen johtajan asiakkaisiin liittyvä toiminta ei muodostaisi mahdollista eturistiriitaa. On tärkeää, että Euroopan kansalaisten epäilyt voidaan nyt hälventää.”

74. Kantelijat julkaisivat myös 18. joulukuuta 2013 lehdistötiedotteen, jossa se ilmaisi tyytyväisyytensä komission päätökseen noudattaa oikeusasiamiehen neuvoja korvaamalla jäsen A komission tilapäisen eettisen komitean puheenjohtajana. He lisäsivät, että jäsen A:ta ei olisi koskaan pitänyt nimittää vuonna 2009, puhumattakaan siitä, että hänet nimitettiin uudelleen vuonna 2012. Ne totesivat, että on järkyttävää, että komissio oli niin tietoinen eturistiriitojen riskistä tässä tapauksessa, vaikka kantelijat ilmaisivat huolensa. He lisäsivät, että tämän ”pahan saagan” pitäisi johtaa komission eturistiriitoihin liittyvien kysymysten kokonaisvaltaiseen tarkasteluun.

75. Ottaen huomioon komission ratkaisevat toimet kantelijoiden väitteen käsittelemiseksi, joka koskee jäsenen A nimittämistä tilapäiseen eettiseen komiteaan, oikeusasiamies katsoo, että komissio on ratkaissut tämän kantelun osan.

B. Väite ja siihen liittyvä väite siitä, että väliaikainen eettinen komitea ei ole riittävän avoin

76. Valituksen tekijä väitti, että tilapäisen eettisen komitean toiminta ei ole riittävän avointa. He vaativat, että komissio hyväksyy ennakoidun avoimuuspolitiikan, jossa a) julkaistaan tilapäisen eettisen komitean jäsenten ansioluettelot ja etunäkökohtia koskevat ilmoitukset verkossa, kuten komission erityisneuvonantajien tapauksessa; b) parannetaan sekä tilapäisen eettisen komitean jäsenten että sen päätösten avoimuutta verkossa.

77. Komissio ilmoitti oikeusasiamiehelle lähettämässään lausunnossa, että se varaa Europa-verkkosivustollaan erityisen sivun tilapäiselle eettiselle komitealle, josta se julkaisee väliaikaisen eettisen komitean perustamista koskevan komission päätöksen ja päätökset tilapäisen eettisen komitean jäsenten nimittämisestä. Siihen sisältyy myös heidän ansioluettelonsa sekä heidän kunnian ja omantunnon kautta annettu vakuutus siitä, että heidän tehtävänsä väliaikaisen eettisen komitean jäsenenä ei ole eturistiriitoja heidän muuhun toimintaansa tai etuihinsa nähden. Komissio ilmoitti harkitsevansa myös otteen julkaisemista tilapäisen eettisen komitean virallisista lausunnoista (henkilötietojen suojaamisen yhteydessä).

78. Komission lausunnosta esittämässään huomautuksissa kantelijat suhtautuivat myönteisesti ehdotettuihin pyrkimyksiin lisätä tilapäisen eettisen komitean avoimuutta. Ne totesivat kuitenkin, että sellaisten ilmoitusten julkaiseminen, joissa todetaan, että tällaisella verkkosivustolla ei ole

eturistiriitoja, ei korvaa sen varmistamista, että tilapäisen eettisen komitean jäsenet eivät itse asiassa joudu eturistiriitojen riskin kohteeksi. Lisäksi ne totesivat, että koska tilapäisen eettisen komitean jäsenen asiakkailla on suuri merkitys mahdollisten eturistiriitojen määrittämisessä, tällaisen verkkosivuston olisi sisällettävä täydellinen ilmoitus jäsenen asiakkaista. Kantelijat ehdottivat, että tämän verkkosivuston perustamisen olisi oltava osa prosessia, jolla selvennetään, mikä muodostaa eturistiriidan riskin, ja että se on osa laajempaa sitoutumista vankempaan lähestymistapaan, jossa olisi esitettävä prosessit, joita komissio noudattaa tällaisen riskin arvioimiseksi ja ehkäisemiseksi.

Oikeusasiamiehen arviointi

79. Oikeusasiamies panee merkille, että komissio on sitoutunut omistamaan EUROPA-verkkosivustollaan erityisen sivun tilapäiselle eettiselle komitealle, julkaisemaan asiaa koskevat komission päätökset tilapäisen eettisen komitean perustamisesta ja nimeämään sen jäsenet ja heidän ansioluettelonsa sekä valaehtoisen vakuutuksen, joka osoittaa, että heidän tehtävänsä väliaikaisen eettisen komitean jäsenenä ja heidän muun toimintansa tai eturistiriitonsa välillä ei ole eturistiriitoja. Komissio ilmoitti harkitsevansa myös otteen julkaisemista tilapäisen eettisen komitean virallisista lausunnoista (henkilötietojen suojaamisen yhteydessä). Oikeusasiamies katsoo, että jos sitoumus pannaan täytäntöön, se voi parantaa merkittävästi sekä tilapäisen eettisen komitean jäsenten että tilapäisen eettisen komitean päätösten avoimuutta. Vaikka oikeusasiamies katsoo, että kantelun tämän näkökohdan osalta ei tarvita lisätutkimuksia, oikeusasiamies katsoo aiheelliseksi esittää lisähuomautuksen.

C. Väite, jonka mukaan komission olisi perustettava riippumaton eettinen komitea

80. Kantelijat katsovat, että komission olisi pitkällä aikavälillä perustettava riippumaton eettinen komitea, jolla on laajempi ja paremmin määritelty toimeksianto kuin nykyinen tilapäinen eettinen komitea, joka käsittelee ensisijaisesti työsuhteen päättymisen jälkeisiä kysymyksiä. Niissä todetaan, että komitean olisi oltava täysin riippumaton ja että sen olisi koostuttava julkishallinnon etiikan asiantuntijoista.

81. Komissio selitti oikeusasiamiehelle lähettämässään lausunnossa, että se oli aiemmin ehdottanut julkisen elämän standardeja käsittelevän toimielinten välisen neuvoo-antavan ryhmän perustamista [9], jonka tehtävänä on antaa neuvoja toimielimeen sovellettavista ammattietiikan yleisistä periaatteista ja sulkea pois mahdollisuus yksittäisten tapausten seurantaan [10]. Tämä hanke ei saanut tukea neuvostolta ja Euroopan parlamentilta. Näin ollen komissio päätti 21 päivänä lokakuuta 2003 perustaa sen sijaan oman ad hoc -eettisen komitean. Valiokunnan toimialaa laajennettiin vuonna 2011, kun komissio hyväksyi uudet komission jäsenten käytännesäännöt, jotka kattavat tällä hetkellä neuvoo-antavan toimivallan entisten komission jäsenten toimikauden jälkeisen toiminnan ja harkinta-ajan yhteensopivuuden osalta sekä mahdollisuuden antaa puheenjohtajan pyynnöstä lausuntoja kaikista komission jäsenten käytännesääntöjen tulkintaa koskevista yleisistä eettisistä kysymyksistä. Sen vuoksi

komissio katsoo, että sillä on vahvat käytännösäännöt ja että sen nykyisillä säännöillä ja menettelyillä varmistetaan korkeiden eettisten normien soveltaminen.

82. Kantelijat totesivat komission lausunnosta esittämissään huomautuksissa, että se, että neuvosto ja parlamentti eivät hyväksyneet toimielinten välistä eettistä elintä vuosina 2000–2003, ei estä komissiota perustamasta komissiolle asianmukaisesti riippumatonta eettistä komiteaa nykyisen tilapäisen eettisen komitean sijasta.

83. Kantelijat vaativat 18 päivänä joulukuuta 2013 päivätyssä lehdistötiedotteessaan jäsenen A korvaamisen johdosta, että komission tilapäinen eettinen komitea korvataan täysin riippumattomalla eettisellä komitealla, jonka jäsenet ovat kansallisen eettisen hallinnon asiantuntijoista. Näillä henkilöillä ei myöskään pitäisi olla historiaa komissiossa.

Oikeusasiamiehen arviointi

84. Oikeusasiamies katsoo, että on ennen aikaista ottaa kantaa tähän väitteeseen, kun otetaan huomioon jäsen A:n korvaamista koskeva viimeaikainen kehitys. Hän harkitsee, onko aiheellista tarkastella tätä kysymystä uudelleenmuodostetun väliaikaisen eettisen komitean toiminnan tulevan kehityksen valossa. Näin ollen kolmannen vaatimuksen osalta ei ole tällä hetkellä perusteltua tehdä lisätutkimuksia.

D. Päätelmät

Kantelua koskevien tutkimustensa perusteella oikeusasiamies päättää asian seuraavasti:

Korvaamalla jäsen A:n tilapäisen eettisen komitean jäsenenä komissio on ryhtynyt tarvittaviin toimiin ratkaistakseen ensimmäisen väitteen, joka koskee jäsenen A nimitystä uudelleen tilapäiseen eettiseen komiteaan.

Toisen väitteen ja toisen ja kolmannen väitteen osalta ei tarvita lisätutkimuksia.

Tästä päätöksestä ilmoitetaan komissiolle ja kantelijalle.

Lisähuomautus

Komission olisi noudatettava sitoumustaan luoda EUROPA-verkkosivustolleen erityinen sivu, joka koskee tilapäistä eettistä komiteaa ja sen työtä.

Emily O'Reilly

Tehty Strasbourgissa 19 päivänä joulukuuta 2013

[1] Väliaikainen eettinen komitea perustettiin 21 päivänä lokakuuta 2003 tehdyllä komission päätöksellä K(2003) 3750.

[2] Saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/pdf/code_conduct_en.pdf
[Linkki]

[3] Tällainen komission päätös perustuisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 245 artiklaan, jonka mukaan komission jäsenten on pidättäydyttävä kaikista toimista, jotka ovat ristiriidassa heidän tehtäviensä kanssa. Se lisää, että liittyessään komissioon ne antavat juhlallisen sitoumuksen siitä, että he noudattavat toimikautensa aikana ja sen jälkeen niistä johtuvia velvoitteitaan ja erityisesti velvollisuuttaan toimia kunniallisesti ja pidättyväisesti hyväksyessään tiettyjä tehtäviä tai etuuksia sen jälkeen, kun he ovat lopettaneet tehtävänsä. Jos näitä velvoitteita ei noudateta, yhteisöjen tuomioistuinta voidaan pyytää toteamaan, että asianomainen komission jäsen on olosuhteiden mukaan joko pakollisesti eläkkeelle 247 artiklan mukaisesti tai häneltä evätty oikeus eläkkeeseen tai muihin etuuksiin.

[4] Väliaikaisen eettisen komitean kolmen jäsenen toimikausi uusittiin joulukuussa 2012 toiseksi kolmivuotiskaudeksi.

[5] Kun otetaan huomioon komission lausunto, jossa viitataan kaikkiin tilapäisen eettisen komitean jäseniin, oikeusasiamies katsoo tarpeelliseksi korostaa tässä yhteydessä, että vaikka kantelijat ovat huolissaan jäsen A:n jäsenyydestä tilapäisessä eettisessä komiteassa, he eivät ole huolissaan väliaikaisen eettisen komitean kahdesta muusta jäsenestä.

[6] Ks. edellä alaviite 5.

[7] OECD:n määritelmä eturistiriidasta on seuraava: ”julkisen tehtävän ja virkamiehen yksityisten etujen välinen ristiriita, jossa virkamiehellä on yksityisiä etuja, jotka voivat vaikuttaa perusteettomasti heidän virkatehtäviensä ja velvollisuuksiensa hoitamiseen”.

[8] Komission päätös K(2003) 3750, tehty 21 päivänä lokakuuta 2003

[9] Komissio [KOM(2000) 200 lopullinen].

[10] [KOM(2000) 200 lopullinen ja SEK(2000) 2077 lopullinen].